

Zeitschrift: Romanica Raetica
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 15 (2005)

Artikel: Phrasenstrukturen des Unterengadinischen
Autor: Kirstein, Boni
Kapitel: 9: Beispieltext
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-858961>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 24.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

9 BEISPIELTEXT

Üna visita allegraivla

I sarà (stat) ün bun mais cha nus (no) vain gnü ün di qua in stüva da redacziun la visita d'ün Germanais (Tudais-ch dalla Germania) chi stübgia rumantsch, da sar Boni Kirstein. Seis stüdis fa el in ün'università i'ls Stadis Units da l'America e pel mumaint es el in Europa e passainta quasias vacanzas da semester. Seis giavüsch d'eira da pudair viver ün pér eivnas in üna famiglia rumantscha per imprender a cugnuoscher nossa lingua, specialmaing seis tun, e per pudair as far ün purtret da las relaziuns in terra rumantscha. Sco diligaint lectur dal Fögl Ladin chi riva eir in seis lö da stüdi in America nu'l (til) d'eiran nus (no) dal tuot incuntschaints, e perque (perquai) as resolvet el da pichar porta qua a Samedan per s'infuormar ingio chi füss forsa üna famiglia pronta da'l (til) dar ricover. Nus (no) vain notà varsaquantas adressas da lös pussibels e sar Kirstein es parti vers l'Engiadina bassa.

Plü (co) facil vessan nus (no) invlidà quista visita, scha davo duos o traís eivnas sar Kirstein nu füss ün di darcheu gnü da porta aint cun vista riantada e tuot cuntaint, ans ingrazchand (ingrazchond) per las adressas e raquintand (raquintond) dad ün bel trategn a Lavin pro sar Eduard Buchli e muglier chi s'hajan dats granda (gronda) fadia cun el. Ch'el haja lavurà dürant 4 (quatter) uras al di i'ls üerts da sar Eduard e's guadagnà quatras la pensiun e'l rest dal temp haja'l prosegità seis stüdis. El ans mettet a disposiziun ün cuort artichel cun quasias prümas impreschiuns da l' (dall') Engiadina cha nus (no) vulain portar in quist lö in traducziun libra:

Prüm contact cun l' (cull') Engiadina:

L'auto diminuischa las distanzas, uschè chi'd es sainza grandas (grondas) difficultats pussibel da rivar in damain d'ün di da la (dalla) Germania a travers la Svizra in Italia. Schi's tscherna per quist viadi il traget sur il Pass dal Flüela e dal Fuorn, s'esa tuot schmort da chattar fichà aint tanter ils territoris linguistics talian e tudais-ch üna vallada cun üna lingua cun clings tuot insolits. Quia chattain nus (no) il rumantsch cun bleras fuormas veglias chi sun in otras linguas da derivanza latina idas persas o chi han müdà lur sen. Per ün linguist es que (quai) fich interessant da pudair passantar in ün temp, ingio cha l'auto e l'aviuun augmaintan la comunicaziun

internaziunala e promouvan a listess temp l'egalisaziun (nivellaziun) culturala e linguistica, ün lö cun tant'independenza linguistica e culturala, cun üna tala cretta da sai stess ed ün'enorma richezza linguistica. In tuot la val as fa palais l'influenza uniformalta dal turissem, ma tanteraint as chatta amo la vita originala in möd co chi nu's pudess giavüschar meglder in l'ultim terzal dal 20avel (vainchavel) tschientiner.

Bonifazius Kirstein
(doctorand in romanistica)

Der obige Fögl Ladin-Text, der übrigens bereits auf S. 267 meiner 74er Cornell University Dissertation *Vallader Syntax – Phrase Structure* (ebda. in der *Olin Library* ausleihbar) als Anhang stand, wurde im Jahr 1972 in der lokalen oe. Redaktion von einem dortigen Mitglied weitestgehend auf Ue. verfasst. (Die ue. Nachkorrekturen in runden Klammern () stammen von mir – B.K.) Ein Redaktionsmitglied des Fögl Ladin wollte mir bei der Kontaktaufnahme mit Unterengadinern behilflich sein und schrieb dazu einige ue. Adressen auf. Dem betreffenden Herren dankte ich später vom ue. Lavin aus mit einem Kurzbericht über meine ersten Engadiner Kontakte, der für die ue. Ausgabe des Fögl Ladin von der Redaktion übersetzt wurde und Mitte August 1972 erschien.

['yne v'izitə alegr'aivlə

i sər'a (stat) yn bun mais tça nus (no) vain j'y yn d'i kua in st'yvə də redəktsj'on lə v'izitə dyn dżermənais tçi st'ydżə rum'ants də ser b'oni k'irstain _ ses st'ydis fael in yn universita ils s'tadis un'its dəl em'erike e pəl mum'aint ez el in əur'ope e pas'aintə kua: s'iās vek'ansəs də sem'estər _ ses dżav'yş d'eira də pud'air v'ivər yn per eifnes in 'yne fəm'iłə rum'antse per impr'endər a kuj'uzəser ase'n l'ingue spetsj'almaintç ses tun e per pud'air ez far yn purtr'et d'ales relətsj'uns in t'ere rum'antse _ sko dılıdż'aint lekt'ur dal fəy ləd'in tçi r'ivə e:ir in ses lə da st'ydi in em'erike nu l (til) d'eiren, no dal tuot inkunt'saints e per ke (perk'uai) əs resolv'et el da pitç'ar p'ortə kua: a sam'e:den per z infuorm'ar indż'o tçi fys f'orṣe 'yne fəm'iłə pr'onte da l (til) dar rik'ovər _ nus vain not'a varsek'uentəs adr'essəs da ləs pusib'els e sar k'irstain es perti vers l endżad'inə b'ase

ply kə f'atsil v'esən nuz imvlida kuistə v'izitə sa dəvo duoz o traiz eifnes sar k'irstain nu fys yn di dərtç'e: (dərtç'eū) ny də p'ortə aint kun v'istə riant'adə e tuot kunt'aint ans ingratstç'ond per ləs edr'əsəs e rekuint'ond dəd yn bel tret'ej a lev'in pro ser ed'uert b'użli e muż'er tçi z 'ajən dats gr'onde fed'ie kun el _ tç el 'aje levu'ra dyrant k'uatər 'ures əl di ils 'jerts ('yorts) də ser ed'uert e z guadə'ja kua'tras lə penzj'un (pensj'un) e l rest dəl temp 'aje l prosegu'ita ses st'ydis _ el əns met'et a dispozitsj'on yn kuort ərt'itç'el kun s'iās pr'y məs impressj'uns dal endżad'inə tça nus vu'lain pərt'ar in kuist lə in traduktsj'on libre

'prym kən'takt kun l (kul) endż'a'dinə

l 'auto dīmimū'ejə ləs dist'antsəs uſe tçi d es s'saintsə gr'ondəs dif kult'ats pusib'el də riv'ar in dəm'ain d yn di dale dżer'majn a tħev'ers lə ȝv'itsrə in it'a:ylə _ si st's'erne per kuist vi'a:di il tredż'et sur il pas del 'flyəle e del 'fuorn z'eez tuot smərt də tçet'ar fitç'a aint tentərlis terit'oris lingu'istik tħej'an i tuð'ai stç yne ve'lade kun klintç's tuot ins'olits _ kuie tçet'ain nuz (no) il rum'ants kun bleres fuormas v'eys tçi sun in 'otres lingues də deriv'antsə let'inə 'idəs 'perses o tçi an myd'a lur sen _ per yn lingu'ist e:s kuai fitç interes'ant də pud'air present'ar in yn temp indż'o tça l 'auto e l avj'un augm'ainten la komuniketsj'on i prom'ouven a list'es temp l equalizatsj'on (niveletsj'un) kult'rale e lingu'istike yn lə kun tant independ'entse lingu'istike e kult'rale kun 'yna 'tale 'krete də sai 'stes ed yn en'orme ritçetse lingu'istike _ in tuot lə 'val es fa pə'lais l imflu'ensiə unifuorm'ante dəl turisəm ma tentəraint as tç'atə em'o lə v'itə ɔridżin'ale in mətko tçi nu s pud'es dżavyż'ar m'eydər in l 'ultim tert's'al dəl vaintç'avel tħejenti'nex:r]

